

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 50 kap. i strafflagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 maj 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av 50 kap. i strafflagen (RP 53/2006 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Lena Andersson, justitieministeriet

- överkommissarie Arto Hankilanoja, inrikesministeriet
- jurist Juhani Parkkari, social- och hälsovårdsministeriet
- tingsdomare Kari Lappi, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Leena Metsäpelto, Riksåklagarämbetet
- kriminalinspektör Sirpa Laakso, Centralkriminalpolisen
- tullöverinspektör Juha Vilkkö, Tullstyrelsen
- professor Pekka Koskinen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att försök att odla eller transportera och försök att låta transportera narkotika skall vara straffbart som narkotikabrott. Också försök till främjande av narkotikabrott genom tillverkning, transport, överlåtelse eller förmedling av redskap, tillbehör eller ämnen för olaglig tillverkning, odling, införsel eller utförsel av narkotika föreslås bli straffbart.

I strafflagen föreslås en ny bestämmelse om grovt främjande av narkotikabrott. Om gärningsmannen vid främjande av narkotikabrott verkar som medlem i en kriminell sammanslutning som organiserats särskilt för att begå narkotikabrott i stor skala och det redskap, tillbehör eller ämne som är föremål för brott är avsett för tillverkning, odling, import eller export av synnerligen farlig narkotika eller en stor mängd narkotika eller genom verksamheten eftersträvas avsevärd

ekonomisk vinning, och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen dömas för grovt främjande av narkotikabrott. Straffet föreslås vara fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Det föreslås att straffansvaret för juridiska personer utsträcks till att omfatta narkotikabrott, grovt narkotikabrott, förberedelse till narkotikabrott, främjande av narkotikabrott och det föreslagna brottet grovt främjande av narkotikabrott.

I och med de föreslagna bestämmelserna genomförs Europeiska unionens råds rambeslut av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel.

Rambeslutet skall ha genomförts nationellt senast den 12 maj 2006. Den föreslagna lagen

avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har stadfästas.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Det huvudsakliga syftet med propositionen är att verkställa rambeslutet om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel. Målet med rambeslutet är att bekämpa narkotikahandeln i EU och i synnerhet handeln med s.k. prekursorer som används vid tillverkning av narkotika. Hittills har det i Finland framkommit ett relativt litet antal gärningar som inbegripit olaglig tillverkning eller behandling av prekursorer. Enligt utredning finns det ändå skäl att vara beredd på att gärningar av det slaget blir vanligare hos oss.

Förslaget går till viss del något längre än vad rambeslutet förutsätter. Straffbestämmelsen om försök till främjande av narkotikabrott gäller gärningar som inbegriper prekursorer och dessutom också gärningar som hänför sig till redskap och tillbehör som kan användas till att begå narkotikabrott. Bestämmelsen om grovt främjande av narkotikabrott gäller dessutom finansiering av narkotikabrott, trots att rambeslutet inte förpliktar till detta. Utskottet anser att propositionen är motiverad också på denna punkt. Den föreslagna lagstiftningen om narkotikabrott blir mer täckande och konsekvent än i det fall att man verkställer rambeslutet enbart genom att se till att minimiförpliktelserna formellt uppfylls.

Regeringen föreslår att straffansvaret för juridiska personer ska omfatta alla slags narkotikabrott utom straffbart bruk av narkotika. Det behövs för att tillgodose förpliktelserna i rambeslutet. Eftersom det här inte beskrivs så grundligt i motiveringen i propositionen understryker utskottet att straffansvaret för juridiska personer inte uppkommer endast på den grunden att ett

narkotikabrott har begåtts i den juridiska personens verksamhet. Dessutom måste man enligt bestämmelserna i 9 kap. i strafflagen kunna påvisa det s.k. samfundsansvaret, dvs. ett klandervärt förfarande i den juridiska personens verksamhet som har samband med brottet. Förutsättningen är då också att brottet har begåtts på den juridiska personens vägnar och att gärningsmannen har ett visst förhållande till den juridiska personen eller innehar en viss ställning i dennas organisation.

De rätt stränga kraven på juridiska personers straffansvar kan enligt utskottets uppfattning uppfyllas t.ex. i fall där man i ett företag som lagligt behandlar ämnen som kan användas för att tillverka narkotika försummar att iaktta adekvat noggrannhet och försiktighet i syfte att förebygga narkotikabrott och på så sätt möjliggör narkotikabrott i företagets verksamhet. Visserligen är det självklart att ett företag inte kan dömas till samfundsbot bara på den grunden att någon av dess anställda på arbetsplatsen eller någon annanstans gör sig skyldig till ett narkotikabrott som inte har samband med företagets verksamhet.

Detaljmotivering

3 §. Förberedelse till narkotikabrott (Ny). Enligt punkt 1 d i artikel 2 i rambeslutet ska medlemsstaterna straffbelägga tillverkning, transport eller distribution av prekursorer, där den som ägnar sig åt detta är medveten om att prekursorerna ska användas i eller för olaglig framställning eller tillverkning av narkotika. De här gärningarna är sedan tidigare straffbara som förberedelse till narkotikabrott som avses i 50 kap. 3 § i strafflagen. Enligt punkt 1 i artikel 3 i rambeslutet ska också försök till dessa gärningar straffbeläggas. Regeringen föreslår dock inte att

försök till förberedelse till narkotikabrott ska bli straffbart.

Förberedelse till brott är straffbart bara i undantagsfall. Straffbarheten gäller då i regel de allvarligaste brotten. I strafflagen har försök till förberedelse till brott inte tidigare varit straffbart. Men det finns inget principiellt hinder för att kriminalisera försök till förberedelse till narkotikabrott. De gärningar som är straffbara i form av förberedelse till narkotikabrott utgör ett självständigt brottsrequisit i förhållande till huvudbrottet, dvs. narkotikabrottet. De gärningar som nämns i brottsrequisitet är också av den typen att de kan förbli på försöksstadiet.

Förberedelse till narkotikabrott sker genom samma gärningar som främjande av narkotikabrott. Försök till främjande föreslås bli straffbart. Skillnaden mellan främjande och förberedelse är bara att främjande har samband med ett brott som någon annan begår, medan förberedelse utgörs av gärningsmannens egna brottsliga handlingar. Rambeslutet gör ingen skillnad mellan sådana här fall utan förutsätter att försök till gärningar som innefattar behandling av prekursorer ska vara straffbart i båda fallen.

Med hänvisning till det ovanstående konstaterar lagutskottet att straffbarheten blir exceptionellt omfattande om försök till förberedelse kriminaliseras. En sådan straffbestämmelse kan också leda till problem med bevisningen. Om förberedelsen har stannat på försöksstadiet kan det vara svårt att påvisa att gärningsmannen på det sätt som beskrivs i bestämmelsen har haft för avsikt att begå ett narkotikabrott. För att rambeslutet ska bli tillbörligen verkställt när det gäller detta bör försök till förberedelse till narkotikabrott enligt utskottets uppfattning straffbeläggas. Men att straffbarheten blir så här omfattande betyder inte att kraven på hur övertygande bevisning en fällande dom kräver skulle vara lägre än i brottmål i allmänhet, understryker utskottet.

Rambeslutet förutsätter bara att försök till gärningar som hänför sig till behandling av prekursorer ska kriminaliseras. Trots detta är det konsekvent att låta straffbestämmelsen om försök till förberedelse till narkotikabrott gälla gärningar som inbegriper prekursorer och dessut-

om också gärningar som hänför sig till redskap och tillbehör som kan användas till att begå narkotikabrott. Det här motsvarar det som regeringen föreslår när det gäller försök till främjande av narkotikabrott.

På ovannämnda grunder föreslår utskottet att paragrafen utökas med ett nytt *2 moment* som kriminaliserar alla slags försök till förberedelse till narkotikabrott.

4 a §. Grovt främjande av narkotikabrott. Utskottet föreslår att ordalydelsen i *1 mom. 2 punkten* i paragrafen preciseras. Det ska tydligt framgå att kriterierna för eftersträvande av avsevärd ekonomisk vinning som avses i denna punkt kan uppfyllas i fall där sådan vinning eftersträvas genom främjande och också i fall där vinningen eftersträvas genom det huvudbrott som främjas.

Om också de andra kriterierna i bestämmelsen uppfylls, gör gärningsmannen sig skyldig till grovt främjande av narkotikabrott då han eller hon eftersträvar avsevärd ekonomisk vinning genom eget handlande, t.ex. genom att finansiera ett narkotikabrott. Bestämmelsen gäller också fall där gärningsmannen inte genom eget handlande eftersträvar avsevärd ekonomisk vinning men nog är medveten om att han eller hon genom sitt eget handlande främjar ett narkotikabrott med vilket avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas.

Utskottet kompletterar detaljmotiveringen i propositionen genom att konstatera att gärningsmannen döms för grovt främjande av narkotikabrott endast om gärningen inte är straffbar som delaktighet i narkotikabrott eller grovt narkotikabrott. Det beror på subsidiaritetsklausulen i brottsrequisitet för främjande av narkotikabrott i 50 kap. 4 § i strafflagen. På samma sätt som när det gäller grundformen av gärningen förbigås alltså bestämmelsen om främjande av narkotikabrott om gärningsmannen har bidragit till brottet så mycket att han eller hon måste anses som medgärningsman eller delaktig i narkotikabrott eller grovt narkotikabrott.

Problemet med subsidiaritetsklausulen är att t.ex. medhjälp till narkotikabrott bestraffas klart lindrigare än främjande av narkotikabrott. Skill-

naden mellan maximistrafvet för medhjälp till narkotikabrott och det föreslagna maximistrafvet för grovt främjande av narkotikabrott är ännu större. Skillnaden mellan straffen för medhjälp och främjande påtalades redan när de gällande bestämmelserna utfärdades (RP 180/1992 rd, s. 26). Då ansåg man att det ska vara fråga om grovt narkotikabrott i fall där maximistrafvet för medhjälp till narkotikabrott verkar vara otillräckligt. Ännu säkrare är det att den här bedömningen stämmer i fall där bestämmelsen om grovt främjande av narkotikabrott förbigås på grund av subsidiaritetsklausulen.

Utskottet har justerat ordalydelsen i 2 momentet i paragrafen för att förtydliga på vilka villkor som grovt främjande av narkotikabrott är straffbart redan på försöksstadiet.

Förslag till beslut

Med stöd av det som sagts ovan föreslår lagutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 50 kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 50 kap. 1 §, sådan den lyder i lagarna 1304/1993 och 654/2001, och
fogas till 50 kap. 3 och 4 §, sådana de lyder i nämnda lag 1304/1993, till vardera ett nytt 2 mom. och till kapitlet nya 4 a och 8 § som följer:

50 kap.

4 a §

Om narkotikabrott

Grovt främjande av narkotikabrott

1 §
(Som i RP)

Om vid främjande av narkotikabrott gärningsmannen verkar som medlem i en kriminell sammanslutning som organiserats särskilt för att begå narkotikabrott i stor skala och

3 § (Ny)

1) det redskap, tillbehör eller ämne som är föremål för brott är avsett för tillverkning, odling, import eller export av synnerligen farlig narkotika eller en stor mängd narkotika *eller*

Förberedelse till narkotikabrott

Försök är straffbart.

4 §
(Som i RP)

2) avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas *genom främjande av narkotikabrott eller genom det brott som främjas*

och främjandet av narkotikabrott även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsman-

nen för *grovt främjande av narkotikabrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Försök till grovt främjande av narkotikabrott på det sätt som avses ovan i 4 § 1 mom. 1 punkten är straffbart.

8 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 22 september 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd

Lyly Rajala /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Juhani Sjöblom /saml
Astrid Thors /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Tuomo Antila.